

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

**Vývoj a trendy při poskytování úvěrů v období let 2019-
2022**

Gabriela Fučíková

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Gabriela Fučíková

Podnikání a administrativa

Název práce

Vývoj a trendy při poskytování úvěrů v období let 2019- 2022

Název anglicky

The development and trends in loan provisions over the period 2019-2022

Cíle práce

Cílem teoretické části bakalářské práce je definovat základní charakteristiku a podstatu úvěrů, uvést druhy úvěrů a právní regulace poskytování úvěrů. Dále je uvedena problematika bonity klientů a výhody a nevýhody, které úvěry poskytují.

Cílem praktické části bakalářské práce je zjištění vlivů pandemie Covid-19 v letech 2020- 2021 na poskytování úvěrů z hlediska jejich objemu a úvěrových podmínek ve srovnání s předchozím obdobím roku 2019 a následným obdobím rokem 2022 včetně zohlednění a vyhodnocení dalších faktorů, které měli vliv na objem a podmínky poskytnutých úvěrů v ČR.

Metodika

Informace pro napsání teoretické části jsou získané pomocí zvolené odborné literatury a internetových zdrojů. V rámci teoretické části práce bude využita metoda analýzy, syntézy, třídění.

Cíle práce u praktické části je dosaženo získáním informací o objemu a podmínkách poskytnutých úvěrů v jednotlivých letech 2019- 2022 z otevřených zdrojů vybraných peněžních ústavů na území ČR, získáním údajů o vývoji inflace a základních úrokových sazeb ze zdrojů ČSÚ a ČNB, získání údajů o HDP a následně jejich komparativní porovnání, vyhodnocení a nalezení souvislostí.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Úvěry, REPO sazba, Inflace, Hrubý domácí produkt

Doporučené zdroje informací

Červenka, M; IRCINGOVÁ, D; ŠKVÁRA, M; Spotřebitelské úvěry 2017, 1. vydání, Vydavatel Ing. Miroslav Škvára, Praha, 2017, ISBN 978-80-904823-4-0
GIESE, E. a kol. Zajištění závazků v České republice. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 377 s. ISBN 80-717-9658-1
KINDL, Tomáš. Zajištění a utvrzení dluhů. In: Jiří ŠVESTKA, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA a kol. Občanský zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 535-584. ISBN 978-80-7478-369-2
REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 1999. ISBN 80-85943-89-1.
REVENDA, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2014. ISBN 978-80-7261-279-6.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. JUDr. Eva Daniela Cvik, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 22. 6. 2022

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 02. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "**Vývoj a trendy při poskytování úvěrů v období let 2019-2022**" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3. 2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Ing. Evě Daniele Cvik Ph.D. et. Ph.D. za velikou trpělivost, ochotu, vstřícný přístup a cenné rady, které přispěly ke zpracování bakalářské práce. Dále samozřejmě celé mojí rodině a blízkým, kteří při mně stáli a psychicky mě podporovali.

Vývoj a trendy při poskytování úvěrů v období let 2019-2022

Abstrakt

Tato bakalářská práce se snaží nalézt souvislosti mezi ekonomickými důsledky způsobenými v období let 2019 až 2021 pandemií COVID-19 a změnami v objemech poskytnutých úvěrů v daném období a v podmínkách jejich poskytování. Zároveň má tato práce za cíl identifikovat vliv a účinnost podpůrných vládních programů na pomoc občanů a firem postižených důsledky pandemie COVID-19 směřujících k usnadnění přístupu k úvěrovým prostředkům a vliv regulatorních opatření České národní banky na objem poskytnutých úvěrů v rozhodném období a na jejich splácení.

Klíčová slova: Úvěry, REPO sazba, inflace, Hrubý domácí produkt

The development and trends in loan provisions over period 2019-2022

Abstract

This bachelor's thesis aims to determine the connection between the economic consequences caused by the COVID-19 pandemic in the period from 2019 to 2021 and changes in the volume of loans provided in the given period and in the terms of their provision. At the same time, this work further aims to identify the influence and effectiveness of government support programs to help citizens and businesses affected by the consequences of the COVID-19 pandemic, aimed at facilitating access to credit, and the influence of the regulatory measures of the Czech National Bank on the volume of loans granted in the decisive period and on their repayment.

Keywords: Loans, repo rate, inflation, Gross domestic product

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Základní pojmy	13
3.1.1 Peníze	13
3.1.2 Úvěr.....	14
3.2 Členění úvěrů.....	14
3.2.1 Členění úvěrů podle subjektu věřitele na bankovní a nebankovní.....	15
3.2.2 Členění úvěrů podle subjektu dlužníka	16
3.2.3 Členění podle délky trvání úvěrového vztahu.....	17
3.2.4 Členění podle účelovosti-účelové a bezúčelové úvěry.....	17
3.2.5 Členění podle způsobu splácení – splácené a nesplácené úvěry	18
3.2.6 Členění podle způsobu zajištění – zajištěné a nezajištěné	18
3.2.7 Členění úvěrů dle povahy úvěrování.....	19
3.3 Druhy úvěrů a jejich definice	19
3.4 Předpoklady poskytnutí úvěrů	21
3.5 Právní zakotvení úvěrového vztahu.....	22
3.6 Právní regulace poskytování úvěrů.....	23
3.7 Problematika bonity klientů.....	23
3.8 Výhody a nevýhody, které úvěry poskytují.....	25
3.9 Vzájemné vlivy a provázanost HDP a objemu poskytnutých úvěrů	25
3.10 Inflace	26
3.11 Repo sazba, její vliv na úroky úvěrů a definice České národní banky, jako hlavního regulátoru finančních služeb při poskytování úvěrů.....	27

4.1 Vývoj Inflace v letech 2019-2022	28
4.2 Vývoj HDP v letech 2019-2022	29
4.3 Vývoj objemu poskytnutých úvěrů v letech 2019 až 2022.....	31
4.4 Vývoj úrokových sazeb	32
4.5 Vývoj Repo sazby v rozmezí let 2019-2022.....	33
4.6 Objemy poskytnutých úvěrů čtyřmi vybranými komerčními bankami v letech 2019-2022... ..	35
4.6.1 Česká spořitelna	35
4.6.2 Komerční banka	36
4.6.3 ČSOB.....	36
4.6.4 Raiffeisenbank.....	37
4.7 Poskytnuté záruky Národní rozvojovou bankou v rámci programu COVID II a COVID III.....	38
5 Shrnutí výsledků praktické části práce a jejich vyhodnocení v závislosti na dosažení cílů této práce.....	39
6 Závěr.....	41
7 Seznam použitých zdrojů.....	44
8 Seznam grafů	47

1 Úvod

V období let 2019 až 2022 došlo k několika změnám a trendům v oblasti poskytování úvěrů. Tyto změny byly ovlivněny faktory, jako jsou globální ekonomický vývoj, technologický pokrok a regulační opatření. Za základní faktory, které ovlivnily ekonomický vývoj a potažmo úvěrové obchody nutno však považovat pandemii Covid-19, energetickou krizi, válku na Ukrajině a s tím spojenou surovinovou krizi v Evropě.

Pandemie COVID-19 měla významný vliv na poskytování úvěrů v období let 2019 až 2022. Mnoho podniků se dostalo do finančních potíží a žádalo o úvěry k překonání krátkodobých problémů. To vedlo ke zvýšení poptávky po úvěrech, ale také k vyšší opatrnosti ze strany poskytovatelů úvěrů.

V roce 2021 evropskou ekonomiku začala negativně ovlivňovat energetická krize, která vznikla v důsledku kombinace několika faktorů, mezi ně patřila například zvýšená poptávka po energii. Postupným otevíráním ekonomik po pandemii COVID-19 se zvýšila poptávka po energii, zejména v průmyslových odvětvích. Byla také omezena výroba z důvodu uzavření několika elektráren v Evropě kvůli plánovaným opravám a údržbě. V některých zemích (např. Francie, nebo Německo) začalo docházet k odstávkám uhelných elektráren, především z důvodů realizace "Zelené dohody" pro Evropu (European Green Deal). Dalším faktorem byla snížená produkce obnovitelných zdrojů energie. V létě 2021 bylo méně slunečního světla a větru, což vedlo k nižší produkci solární a větrné energie. Některé země také čelily problémům s vodou, což ovlivnilo produkci hydro energie. Také zvýšená spotřeba zemního plynu v Asii a zpomalená produkce v Rusku vedly ke zvýšení cen plynu. To mělo dopad na evropské spotřebitele, kteří byli v dané době do značné míry závislí na dovozu zemního plynu z Ruska.

24.2. 2022 Ruská federace napadla Ukrajinu a následná válka na Ukrajině téměř okamžitě způsobila surovinovou krizi u mnoha komodit nezbytných nejen pro energetiku, ale i pro průmyslovou výrobu, což na území celé Evropy vedlo jednak k eskalaci energetické krize, ale také k ochromení řady výrobních závodů, jak v důsledku nedostatku surovin pro výrobu, tak v mnoha případech i v důsledku odlivu zahraničních pracovních sil z výrobních závodů. Postupně zaváděné "proti Ruské sankce" pak postupně způsobily v podstatě zastavení mezinárodního obchodu mezi členskými státy Evropské unie a Ruskou federací.

Výše uvedené vnější i vnitřní vlivy na ekonomiku přinesly v daném období pokles hrubého domácího produktu zemí v celém evropském regionu, a zároveň celoevropské

zvýšení inflace, což se pak promítlo i do podmínek poskytování úvěrů pro podnikatelské i nepodnikatelské účely způsobem, jak bude následně popsáno v praktické části této práce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části je definování základních pojmů souvisejících s úvěry, jejich poskytovateli a příjemci, vymezení právního zakotvení úvěrových vztahů v právním řádu ČR a definice České národní banky, jako hlavního regulátoru finančních služeb při poskytování úvěrů.

Cílem praktické části bakalářské práce je analyzovat jednotlivé ukazatele a parametry úvěrů poskytnutých na území ČR v období od roku 2019 do 2022 a pokusit se díky těmto analýzám zobecnit vývoj trendů při poskytování úvěrů v daném období a nalézt souvislosti s vnějšími ekonomickými vlivy.

2.2 Metodika

Teoretická část této práce bude zpracována metodou sběru dat z otevřených zdrojů komerčních bank, České národní banky a Českého statistického úřadu, analýzy právních předpisů a odborné literatury.

Praktická část této práce bude zpracována metodou syntézy získaných ekonomických dat od Českého statistického úřadu, České národní banky, čtyřech vybraných komerčních bank a Národní rozvojové banky, následně jejich analýzou, vyhodnocením jejich vzájemných souvislostí a metodou jejich konečného roztřídění.

3 Teoretická východiska

Teoretická část této práce se zaměřuje na popsání základních pojmů souvisejících s úvěrovým procesem, definuje členění jednotlivých úvěrů dle různých kritérií, popisuje obecné předpoklady pro poskytnutí úvěrů, odkazuje na právní zakotvení úvěrů, popisuje právní regulaci poskytování úvěrů, zabývá se v obecné rovině problematikou bonity klientů a výhodami a nevýhodami, které úvěry poskytují. Zvláště se pak teoretická část této práce zabývá obecnými zákonitostmi a vlivy makroekonomických ukazatelů (HDP a inflace) ve vztahu k objemu poskytovaných úvěrů. Teoretická část této práce má tedy za cíl zejména definovat obecně platné zákonitosti vnějších i vnitřních ekonomických vlivů na objem poskytovaných úvěrů obecně, aby pak praktická část této práce následně ověřila, zda se ve sledovaném období let 2019-2022 tyto obecné zákonitosti promítly do praxe, a zda je tedy možné tyto mít za obecně platné i v konkrétním sledovaném období uvedených let.

Před zpracováním praktické části této práce je zapotřebí nejdříve v teoretické části vymezit základní pojmy a kategorie, se kterými bude následně v praktické části této práce pracováno.

3.1 Základní pojmy

3.1.1 Peníze

Existence úvěrů se váže ke vzniku peněz, neboť bez existence peněz nemůžeme hovořit ani o úvěru.

Vzniku peněz, jakožto platidla, které dnes známe a všichni používáme předcházela směnný obchod. Na starověkých trzích se obchodovalo s mnoha věcmi, které se daly popsat jako prostředek směny. Ty zahrnovaly dobytek a obilí, věci přímo užitečné samy o sobě, ale také věci esteticky oblíbené bez samostatné užitné hodnoty, jako jsou korálky nebo skořápky atd., které byly vyměňovány za užitečnější komodity. Takové směny by se však daly lépe popsat jako barter. (Lipovská, 2017, s. 106)

Jedna z mnohých definic je: „*Money, a commodity accepted by general consent as a medium of economic Exchange*“/ „peníze jsou zboží akceptované všeobecným souhlasem jako prostředek ekonomické směny“. Tato definice chápe peníze zejména jako oběživo. Zároveň je však peníze nutno chápat jako univerzální nástroj pro vyjádření hodnoty zboží a

služeb. V tomto směru je pak plně platná další definice peněz, která říká: *„It is the medium in which prices and values are expressed, as currency, it circulates anonymously from person to person and country to country, thus facilitating trade, and it is the principal measure of wealth.“* / „je to médium, ve kterém se vyjadřují ceny a hodnoty. Jako měna obíhá anonymně od člověka k člověku a od země k zemi, čímž usnadňuje obchod a je hlavním měřítkem hodnot.“ (britannica.com)

Historie peněz, v podobě tak, jak je známe do současnosti, se pak datuje v západní civilizaci koncem 7.st.př.nl. ve městech Malé Asie.

Je tedy nepochybné, že i počátek historie úvěrů lze nalézt v tomto období. (Lochmanová, 2018, s. 10-13)

3.1.2 Úvěr

Úvěrem je půjčení peněz jedním nebo více jednotlivci, organizacemi nebo jinými subjekty jiným jednotlivcům, organizacím, kdy příjemci neboli dlužníkovi vznikne dluh (povinnost k vrácení půjčené finanční částky) a je povinen zaplatit úrok z tohoto dluhu. Úvěrový vztah tedy vzniká vztahem mezi věřitelem na straně jedné a dlužníkem na straně druhé. (Lochmanová, 2018, s. 18)

Úvěrový vztah je z pravidla dvoustranným právním vztahem mezi poskytovatelem úvěru (věřitelem) a příjemcem úvěru (dlužníkem), avšak není vyloučeno, aby úvěrový vztah byl vícestranným právním vztahem, když zejména na straně dlužníka není neobvyklé, aby vystupovalo více subjektů společně. Za vedlejší účastníky úvěrového vztahu je pak možno považovat další subjekty odlišné od osob věřitele nebo dlužníka, a to subjekty v postavení ručitele, či zástavce v souvislosti se zřizováním zajištění úvěru. (Polouček, 2009)

3.2 Členění úvěrů

Členit úvěry můžeme podle řady kritérií například dle subjektu poskytovatele úvěru, subjektu dlužníka (příjemce úvěru), délky trvání úvěrového vztahu, účelu, pro který je úvěr poskytován, povahy úvěrování a dalších kritérií.

3.2.1 Členění úvěrů podle subjektu věřitele na bankovní a nebankovní

Bankovní úvěry jsou úvěry poskytované subjektem věřitele, který je bankou ve smyslu Zákona o bankách č. 21/1992 Sb. ve znění předpisů pozdějších. Dle citovaného právního předpisu mohou být bankovní služby v podobě úvěrů poskytovány pouze na základě licence udělené Českou národní bankou, která zároveň ze zákona dohlíží na činnost komerčních bank. Kromě bank, založených podle citovaného zákona o bankách, mohou zároveň poskytovat úvěry na území České republiky zahraniční banky, prostřednictvím svých poboček sídlících v České republice s tím, že i v tomto případě mohou zahraniční banky poskytovat bankovní služby až po udělení licence ČNB. (Polouček, 2013)

V Česku existuje řada bank, které poskytují různé typy úvěrů a finančních služeb svým klientům. Mezi největší české banky patří Komerční banka, Česká spořitelna, UniCredit Bank, ČSOB, Raiffeisenbank, mBank, Moneta Money Bank. Praktická část této práce se bude věnovat vývoji reálně poskytnutých úvěrů v období 2019-2022 pouze u čtyřech vybraných bank, které tvoří rozhodující podíl bankovního sektoru na území ČR. V současné době (březen 2023), existuje na území ČR 52 licencovaných poskytovatelů úvěrů, jejichž úplný výčet je uveden v následující tabulce.

Obrázek 1-seznam měnových finančních institucí v ČR v současné době

NÁZEV	KATEGORIE	ZEMĚ_CENTRALY	NÁZEV_CENTRALY	CJ_KATEGORIE
Air Bank a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Artesa, spořitelní družstvo	Úvěrová instituce			Spořitelní úvěrní družstvo
AS Imbank, odštěpný závod	Úvěrová instituce	EE	AS Imbank	Banka
Bank Gutmann Aktiengesellschaft, pobočka Česká republika	Úvěrová instituce	AT	Bank Gutmann Aktiengesellschaft	Banka
Bank of Communications Co., Ltd., Prague Branch odštěpný závod	Úvěrová instituce	CN	Bank of Communications Co., Ltd.	Banka
Bank of China (CEE) Ltd. Prague Branch	Úvěrová instituce	HU	Bank of China (Közép-Kelet-Európa) Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Banka
Banka CREDITAS a.s.	Úvěrová instituce			Banka
BNP Paribas Personal Finance SA, odštěpný závod	Úvěrová instituce	FR	BNP Paribas Personal Finance	Banka
BNP Paribas S. A., pobočka Česká republika	Úvěrová instituce	FR	BNP Paribas	Banka
Citfin, spořitelní družstvo	Úvěrová instituce			Spořitelní úvěrní družstvo
Citibank Europe plc, organizační složka	Úvěrová instituce	IE	Citibank Europe plc	Banka
COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha	Úvěrová instituce	DE	COMMERZBANK Aktiengesellschaft	Banka
Česká exportní banka, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Česká národní banka	Centrální banka			Centrální banka
Česká spořitelna, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
České spořitelní družstvo	Úvěrová instituce			Spořitelní úvěrní družstvo
Československá obchodní banka, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
ČSOB Stavební spořitelna, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka	Úvěrová instituce	DE	DEUTSCHE BANK AKTIENGESELLSCHAFT	Banka
FCM BANK Praha, odštěpný závod	Úvěrová instituce	MT	FCM Bank Ltd	Banka
Fio banka, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
HSBC Continental Europe, Czech Republic	Úvěrová instituce	FR	HSBC Continental Europe	Banka
Hypoteční banka, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Industrial and Commercial Bank of China Limited, Prague Branch, odštěpný závod	Úvěrová instituce	CN	Industrial and Commercial Bank of China Limited	Banka
ING Bank N.V.	Úvěrová instituce	NL	ING Bank N.V.	Banka
J&T BANKA, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Komerční banka, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Max banka a.s.	Úvěrová instituce			Banka
mBank S. A., organizační složka	Úvěrová instituce	PL	mBank S.A.	Banka
Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
MONETA Money Bank, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
MONETA Stavební spořitelna, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Národní rozvojová banka, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
NEY spořitelní družstvo	Úvěrová instituce			Spořitelní úvěrní družstvo
Oberbank AG pobočka Česká republika	Úvěrová instituce	AT	Oberbank AG	Banka
PARTNER BANK AKTIENGESELLSCHAFT, odštěpný závod	Úvěrová instituce	AT	PARTNER BANK AKTIENGESELLSCHAFT	Banka
Peněžní dům, spořitelní družstvo	Úvěrová instituce			Spořitelní úvěrní družstvo
PKO BPS, a. Czech Branch	Úvěrová instituce	PL	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S. A.	Banka
Podnikatelská družstevní záložna	Úvěrová instituce			Spořitelní úvěrní družstvo
PPF banka a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Privatbanka, a.s., pobočka Česká republika	Úvěrová instituce	SK	Privatbanka, a.s.	Banka
Raiffeisen stavební spořitelna a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Raiffeisenbank a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Saxo Bank A/S, organizační složka	Úvěrová instituce	DK	SAXO BANK A/S	Banka
SMBC Bank EU AG Prague Branch	Úvěrová instituce	DE	SMBC Bank EU AG	Banka
Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
TRINITY BANK a.s.	Úvěrová instituce			Banka
UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.	Úvěrová instituce			Banka
Volksbank Raiffeisenbank Nordberpfalz eG pobočka Cheb	Úvěrová instituce	DE	Volksbank Raiffeisenbank Nordberpfalz eG	Banka
Všeobecná úvěrová banka a.s., pobočka Praha; zkráceně: VUB, a.s., pobočka Praha	Úvěrová instituce	SK	Všeobecná úvěrová banka, a.s.	Banka
Western Union International Bank GmbH, organizační složka	Úvěrová instituce	AT	Western Union International Bank GmbH	Banka

Zdroj: Česká národní banka

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/statistika/galleries/menova_bankovni_stat/seznamy_mbs/seznam_mfi/CZ_MFI_CZ_verze.xls

Nebankovní úvěry jsou spotřebitelské úvěry poskytované nebankovními subjekty podle zákona o spotřebitelském úvěru č.257/2016 Sb. ve znění předpisů pozdějších, a to opět na základě licence udělené ČNB

3.2.2 Členění úvěrů podle subjektu dlužníka

Podnikatelské úvěry jsou úvěry jejichž příjemcem je podnikatelský subjekt a poskytnutý úvěr přímo souvisí s podnikatelskou činností příjemce úvěru.

Nepodnikatelské úvěry jsou tzv. spotřebitelské úvěry sloužící k uspokojování nejrůznějších osobních potřeb příjemce, který má postavení tzv. spotřebitele, podle §2 Zákona o spotřebitelském úvěru č. 257/2016 Sb. ve znění předpisů pozdějších. (Lochmanová, 2018, s. 61, Červenka et al, 2017)

3.2.3 Členění podle délky trvání úvěrového vztahu

Podle doby splatnosti úvěrů je možné úvěry rozlišovat na:

- Krátkodobé úvěry – jsou splatné do 1 roku
- Střednědobé úvěry – splatnost 1-5 let
- Dlouhodobé úvěry – splatnost nad 5 let

(Lochmanová, 2018, s.61)

3.2.4 Členění podle účelovosti-účelové a bezúčelové úvěry

Účelovým úvěrem je úvěr poskytnutý pro financování konkrétního nákupu zboží, nemovitostí, výrobních prostředků, služeb nebo k profinancování jiných konkrétně definovaných krytí nákladů s tím, že úvěrové finanční prostředky musí být příjemcem úvěru použity výlučně k účelu, pro který byl úvěr poskytnut. Nedodržení účelovosti takového úvěru pak naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu úvěrového podvodu dle §211 odst. 2 trestního zákoníku, podle kterého se citovaného trestného činu úvěrového podvodu dopustí ten, kdo za splnění dalších zákonných předpokladů použije prostředky získané účelovým úvěrem na jiný než určený účel. (Zákon č.40/2009 Sb. - Trestní zákoník §211 odst. 2)

Za základní druhy účelových úvěrů lze považovat provozní úvěr, investiční úvěr, překlenovací úvěr, exportní a importní úvěr a hypoteční úvěr.

Provozní úvěr je úvěr sloužící k financování běžných provozních potřeb dlužníka, jako jsou mzdové náklady, náklady na pořízení surovin, či nákup služeb pro zajištění potřeb podniku od třetích stran (př. úklidové služby, ostraha, doprava atd.)

Investiční úvěr je úvěr poskytnutý na profinancování pořízení dlouhodobého hmotného nebo nehmotného majetku (např. zbudování nové výrobní haly, pořízení výrobní technologie, pořízení výrobního softwaru atd.)

Překlenovací úvěr je úvěr poskytnutý na vyrovnání dočasného schodku v cashflow.

Importní a exportní úvěr je poskytován na profinancování vývozu nebo dovozu zboží, či služeb.

Hypoteční úvěr je úvěr, jehož splacení včetně příslušenství (úroků) je zajištěno zástavním právem k nemovitosti, i rozestavěné. Jedná se o úvěr určený jak fyzickým, tak právnickým osobám, přičemž podmínkou jeho poskytnutí je zajištění zástavním právem k nemovitosti na území České republiky. V zásadě nabízejí hypoteční banky dva typy

hypotečních úvěrů, a to účelovou hypotéku, která je striktně vázána na investici do nemovitosti a neúčelovou tzv. americkou hypotéku. (Lochmanová, 2018, str.63)

Bezúčelový úvěr spočívá v poskytnutí úvěrových prostředků bez toho, že by byl sjednáván jakýkoliv účel, ke kterému mohou být úvěrové prostředky příjemcem úvěru poskytnuty. Typickým příkladem bývají spotřebitelské úvěry poskytované nepodnikajícím fyzickým osobám, jako spotřebitelům. (Lochmanová, 2018, s.61-63)

3.2.5 Členění podle způsobu splácení – splácené a nesplácené úvěry

Základním charakteristickým rysem spláceného úvěru je, že poskytnuté úvěrové prostředky (jistina úvěrů) je splácena podle předem sjednaného splátkového kalendáře, a to obvykle v měsíčních nebo čtvrtletních splátkách, ke kterým zároveň dlužník hradí věřiteli sjednané úroky z aktuální výše nesplacené části úvěru.

Charakteristickým rysem nespláceného úvěru je, že věřitel poskytne dlužníkovi úvěrové finanční prostředky na sjednanou dobu (případně na dobu neurčitou) a po dobu trvání úvěrového vztahu, dlužník platí věřiteli pouze úroky z aktuální výše poskytnutého úvěru /jistiny) a samotná jistina je pak z pravidla splatná až při ukončení úvěrového vztahu.

V případě kontokorentního úvěru je pak sjednáván pouze limit maximální výše úvěru, s tím, že je na rozhodnutí samotného dlužníka, v jaké výši v příslušném období tento limit pro poskytnutí úvěru využije, tedy v jakém rozsahu úvěr fakticky načerpá. Typickými podmínkami takového úvěrového vztahu u nespláceného úvěru bývá závazek dlužníka dodržet sjednané minimální obraty finančních prostředků realizované prostřednictvím příslušného účtu, případně průběžné plnění dalších ekonomických parametrů. (Polouček, 2009)

3.2.6 Členění podle způsobu zajištění – zajištěné a nezajištěné

Typickým rysem zajištěného úvěru je poskytnutí “garance“ faktického splacení úvěru například v podobě zástavního práva, zajišťovacího převodu práva, nebo vystavení krycí směnky. Další formou zajištění může být zřízení ručení třetí osobou odlišnou od osoby dlužníka. Kvalita zajištění úvěru pak má z pravidla i přímý vliv na výši úrokové sazby, kdy věřitel často “kompenzuje“ nižší kvalitu zajištění zvýšením úrokové sazby

poskytovaného úvěru. Obecně pak platí, že takzvané “odvážné úvěry“ bez zajištění nebo s méně kvalitním zajištěním bývají pro dlužníka dražší než úvěry s kvalitním zajištěním.

Nezajištěné úvěry jsou úvěry poskytnuté věřitelem dlužníkovi bez současného zřízení zajišťovacího instrumentu. (Polouček, 2013)

3.2.7 Členění úvěrů dle povahy úvěrování

- **Jednorázové úvěry** jsou úvěry s jednorázovým načerpáním finančních prostředků
- **Kontokorentní úvěry** jsou úvěry načerpávané průběžně dle potřeb dlužníka
- **Revolvingový úvěr** je úvěr umožňující opakované čerpání za předem sjednaných podmínek, které jsou platné po celou dobu úvěrového vztahu, bez nutnosti nového schvalování při opakovaném čerpání tohoto úvěru. (Dvořák, 2005)

3.3 Druhy úvěrů a jejich definice

Poskytované úvěry můžeme rozdělit do následujících druhů:

Již zmiňovaný **kontokorentní úvěr**, **revolvingový úvěr**, nebo **investiční úvěr**. Z dalších druhů úvěrů známe směnečné úvěry, dodavatelské úvěry, lombardní úvěry, spotřebitelské úvěry, emisní úvěry, sanační úvěry, konsorciální úvěry, veřejné úvěry a hypoteční úvěry. Směnečné úvěry se pak rozdělují na eskontní úvěry, negociační úvěry, akceptační úvěry, avalové úvěry a remboursní úvěry.

Eskontní úvěr je úvěr spočívající v odkupu směnky, která byla v rámci realizovaného obchodu použita (coby cenný papír) jako platidlo, s tím, že odkup je realizován peněžním ústavem před termínem splatnosti směnky za cenu nižší, než je nominální hodnota směnky a teprve po splatnosti směnky je tato peněžním ústavem předkládána jejímu výstavci k proplacení. Rozdíl mezi nominální hodnotou směnky a cenou za její odprodej (diskont) pak představuje odměnu peněžnímu ústavu za odkup směnky před termínem její splatnosti a držiteli směnky takovýto obchod umožňuje předčasné inkaso směnečné sumy, byť ponížené o diskont. (Dvořák, 2005, s. 524)

Negociační úvěr je obdobou eskontního úvěru při realizaci zahraničního úvěru. **Akceptační úvěr** je směnečný úvěr, kdy se za proplacení směnky zaručí banka za jejího výstavce (udělí takzvaný akcept). Je využíván především k financování oběhu zboží.

Avalový úvěr je obdoba akceptačního úvěru, kdy se banka kupujícího zaručuje za proplacení ceny nakupovaného zboží, či služeb a za tuto službu účtuje kupujícímu odměnu (provizi). Aval ve směnečné terminologii znamená ručení.

Remboursní úvěr je obdobou úvěru akceptačního, avšak při mezinárodním obchodu.

Dodavatelský úvěr není klasickou formou úvěru v pravém slova smyslu, ale jedná se o obchod s odloženou splatností ceny za nákup zboží, či služeb.

Lombardní úvěr je druhem krátkodobého úvěru zajištěného zástavním právem k movitým věcem, s tím, že v případě nesplacení úvěru má banka právo uspokojit svoji úvěrovou pohledávku realizací svého zástavního práva, tj. uspokojit se z výtěžku zpeněžení předmětů zástavy.

Spotřebitelský úvěr je účelový nebo bezúčelový úvěr poskytnutý nepodnikající fyzické osobě (spotřebiteli) na krytí jeho osobních potřeb (nákup spotřebního zboží, či služeb)

Emisní úvěr (také známý jako emisní půjčka) je typ úvěru, který je poskytován vydavatelem dluhopisů. Vydavatel, kterým může být například stát nebo společnost, emituje dluhopisy, které jsou poté prodávány investorům. Tyto dluhopisy jsou pak použity jako zdroj financování pro vydavatele, který tak získává peníze na své projekty nebo aktivity.

Výhodou emisního úvěru je, že umožňuje vydavateli získat potřebné finanční prostředky bez nutnosti složitého procesu hledání úvěrových zdrojů. Navíc mohou být dluhopisy prodávány na finančních trzích, což umožňuje investorům investovat do projektů nebo aktivit, které by jinak nemohli podpořit.

Sanační úvěr je typ úvěru, který je určen pro společnosti, které se potýkají s finančními problémy. Cílem sanačního úvěru je pomoci těmto společnostem překonat své finanční problémy a obnovit svou finanční stabilitu. Sanační úvěr se liší od jiných typů úvěrů tím, že se zaměřuje na krátkodobé financování a poskytuje se pod podmínkou, že společnost provede řadu opatření k sanaci svých finančních problémů. Tyto opatření mohou zahrnovat reorganizaci firemních aktivit, redukci nákladů nebo prodej nepotřebných aktiv.

Konsorciální úvěr je typ úvěru, který je poskytován skupinou bank nebo jiných finančních institucí, které spojují své zdroje, aby poskytly větší finanční prostředky pro

jednotlivého klienta. Tyto instituce se spojují v konsorciu, aby mohly poskytnout větší úvěr, než by bylo možné poskytnout jednotlivě.

Výhodou konsorciálního úvěru je, že umožňuje klientům získat větší finanční prostředky, než by bylo možné získat z jednotlivých zdrojů.

Veřejný úvěr je typ úvěru, který je poskytován státem, samosprávnými celky nebo jinými veřejnými institucemi. Tyto instituce vydávají dluhopisy, které jsou nabízeny veřejnosti k prodeji. Investice do těchto dluhopisů poskytují investoři úvěr veřejné instituci a získávají pravidelné výnosy v podobě úroků. Veřejný úvěr je často používán k financování veřejných projektů, jako jsou stavby silnic, škol a nemocnic a k poskytování finanční podpory na vládní úrovni.

Hypoteční úvěr je typ úvěru, který je poskytován na základě zástavy nemovitosti. Toto řešení je často využíváno při financování koupě nemovitosti nebo rekonstrukce. (Lochmanová, 2018, s.61-62)

3.4 Předpoklady poskytnutí úvěrů

Existuje řada faktorů, které ovlivňují poskytnutí úvěrů. Tyto faktory se mohou lišit v závislosti na typu úvěru a finanční instituci. Některé z hlavních předpokladů pro poskytnutí úvěru jsou:

Bonita klienta: Banky a jiné finanční instituce vyžadují, aby klienti splňovali určitá kritéria pro posouzení jejich bonity. Tato kritéria se týkají příjmu, historie úvěrů, výše úvěru, výše příjmu a jiných faktorů. (moneta.cz)

Výše úvěru: Banky obvykle stanovují maximální výši úvěru, kterou jsou ochotny poskytnout. Tyto limity se mohou lišit v závislosti na typu úvěru a bonitě klienta.

Účel úvěru: Banky a jiné finanční instituce obvykle také kladou důraz na účel úvěru. Například hypotéka je poskytována na koupi nebo rekonstrukci nemovitosti, zatímco úvěr na podnikání je určen na rozvoj a podporu podnikání.

Splatnost úvěru: Splatnost úvěru se může lišit v závislosti na typu úvěru a bonitě klienta. Banky a jiné finanční instituce mohou nabízet delší splatnost úvěru pro klienty s vysokou bonitou, a naopak požadovat kratší splatnost pro klienty s nižší bonitou.

Záruky a jiné formy zabezpečení: Banky a jiné finanční instituce z pravidla vyžadují záruky nebo jiné formy zabezpečení, jako je například zástavní právo na nemovitost, pro

poskytnutí úvěru. Tyto záruky slouží jako ochrana pro finanční instituci v případě, že klient není schopen splácet úvěr. (Pavelka, 2001)

3.5 Právní zakotvení úvěrového vztahu

Právní zakotvení úvěrového vztahu je definováno v obecném právním řádu a specifických právních předpisech, jako jsou například zákony o spotřebitelském úvěru, zákony o bankách a dalších finančních institucích a podobně. Tyto předpisy upravují základní pravidla pro poskytování úvěrů, povinnosti a práva klientů a finančních institucí, stejně jako postupy v případě porušení úvěrových smluv.

Úvěrový vztah vzniká uzavřením smlouvy o úvěru s tím, že základní právní úprava úvěrové smlouvy je zakotvena v ustanovení §2395 Občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb. ve znění předpisů pozdějších), podle kterého: *„Smlouvou o úvěru se úvěrující zavazuje, že úvěrovanému poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.“*

Na základě tohoto základního právního předpisu a v souladu s dalšími prováděcími právními předpisy pak vzniká úvěrový vztah uzavřením úvěrové smlouvy, která blíže upravuje podrobnosti o úvěru, jako jsou podmínky splácení, délka splatnosti, úroková sazba a další důležité informace.

Některé typy úvěrů jsou pak právně regulovány speciálními právními předpisy. Typickým příkladem je spotřebitelský úvěr, jehož právní zakotvení nalezneme v Zákonu o spotřebitelském úvěru č. 257/2016 Sb. ve znění předpisů pozdějších, podle jehož §2: *„Spotřebitelským úvěrem je odložená platba, peněžitá zápůjčka, úvěr nebo obdobná finanční služba poskytovaná nebo zprostředkovaná spotřebiteli“*

Další právní regulaci pak nalezneme ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady jako například Směrnice č. 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru, nebo Směrnice č.2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení, které jsou implementovány do národní legislativy ČR.

Činnost bank a jejich postavení při poskytování úvěrů je právně regulován zejména Zákonem o bankách č.21/1992 Sb. ve znění předpisů pozdějších, s tím že každá banka je oprávněna poskytovat úvěry až po udělení licence Českou národní bankou, která zároveň v

souladu se zákonem č.6/1993 Sb. o České národní bance vykonává nad osobami působícími na finančním trhu dohled.

3.6 Právní regulace poskytování úvěrů

Závazná pravidla regulující poskytování úvěrů finančními institucemi jsou obsažena zejména v zákoně o bankách a v zákoně o České národní bance a pokud spadá úvěrový vztah pod tzv. spotřebitelskou smlouvu, tedy pokud je poskytován tzv. “spotřebiteli“, tak zvláštní regulace takového úvěrového vztahu vyplývá ze zákona na ochranu spotřebitele. Za spotřebitele je pak třeba považovat osobu splňující parametry dané ustanovením §419 občanského zákoníku, podle kterého: *„Spotřebitel je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.*

Kromě zákonné regulace úvěrových vztahů (regulace obsažené přímo v právních předpisech) je poskytování úvěrů regulováno i podzákonnými akty vydávanými hlavním regulátorem tj. ČNB, která je oprávněna v souladu se Zákonem o České národní bance stanovovat svými vyhláškami další pravidla pro poskytování úvěrů a vydávat opatření obecné povahy, kterými například podle §45b zákona o bankách stanovuje hranice a úvěrové ukazatele (např. závazný poměr celkové výše dluhů spotřebitele ze spotřebitelských úvěrů zajištěných stejnou obytnou nemovitostí k hodnotě zjištění-ukazatel LTV nebo poměr celkové výše dluhů spotřebitele k jeho příjmům- ukazatel DTI)

Za právní regulaci poskytování úvěrů je pak třeba považovat i ustanovení §211 Trestního zákoníku č.40/2009 Sb. ve znění předpisů pozdějších, který definuje skutkovou podstatu trestného činu úvěrového podvodu a stanoví trestně právní postih pro příjemce úvěru, pokud se dopustí jednání, kterým naplní znaky skutkové podstaty uvedeného trestného činu tím, že *„při sjednávání úvěrové smlouvy nebo při čerpání úvěru uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí“*(§211- Úvěrový podvod)

3.7 Problematika bonity klientů

Bonita klientů je termínem, který se používá k popisu finanční situace a schopnosti klienta splácet úvěr. Pro poskytnutí úvěru je důležité, aby byla bonita klienta dostatečně

vysoká, což znamená, že má dostatečné finanční prostředky na splácení úvěru a vysokou šanci na to, že úvěr splatí v plném rozsahu a včas.

Bonita klientů může být ovlivněna řadou faktorů, jako je příjem, výdaje, dluhy a celkový finanční stav. Finanční instituce obvykle vyžadují informace o příjmu, výdajích, dlužích a jiných finančních závazcích klienta, aby mohly posoudit jeho bonitu.

"Bonita klienta" se odkazuje na finanční zdraví a schopnost klienta splácet své závazky. Banky a finanční instituce používají různé metody k zjišťování bonity klienta před schválením úvěru nebo jiného finančního produktu. Tyto metody mohou zahrnovat např. ověření příjmů, tzn. banky se často ptají na příjmy klienta, aby zjistily, zda má dostatečný příjem k splácení úvěru. Dále zkoumání účtu v bance: banky se mohou podívat na historii transakcí klienta na jeho běžném účtu, aby zjistily, zda má stabilní příjem a zda řádně splácí své dluhy. Banky se také mohou ptát na reference od jiných finančních institucí, jako jsou jiné banky nebo pojišťovny, aby získaly informace o bonitě klienta. (finance.cz)

V rámci svého dozoru nad bankovním sektorem ČNB vyžaduje, aby komerční banky dodržovaly určité standardy a postupy při zjišťování bonity svých klientů. Tyto standardy a postupy se týkají například ověřování příjmů, zkoumání účtu v bance a credit bureau, a musí být v souladu s pravidly a regulacemi vydanými ČNB.

ČNB také kontroluje a reguluje rizikovou expozici bank, včetně toho, jakými metodami zjišťují bonitu svých klientů, aby zajistily, že jsou schopny vyvážit svá rizika a udržet finanční stabilitu.

Cílem těchto opatření je zajistit, že banky poskytují úvěry a další finanční produkty jen klientům, kteří jsou schopni splácet své závazky, a že banky samy zůstanou stabilní a finančně zdravé.

V České republice existuje několik credit bureau, které poskytují informace o finanční historii a důvěryhodnosti jednotlivců a firem, z nichž pravděpodobně nejvýznamnější je zájmové sdružení právnických osob Solus. Tyto instituce shromažďují informace z různých zdrojů, jako jsou banky, telekomunikační společnosti, pojišťovny a další instituce, a uchovávají je v centrální databázi. (solus.cz)

Všechny tyto instituce poskytují informace, které banky používají při posuzování bonity klientů při schvalování úvěrů, hypoték a dalších finančních produktů. Tyto informace také umožňují klientům lépe porozumět parametrům své bonity. (moneta.cz)

3.8 Výhody a nevýhody, které úvěry poskytují

Úvěry mohou poskytovat řadu výhod i nevýhod, které mohou ovlivnit finanční situaci klienta. Některé z **výhod**, které úvěry mohou poskytovat, jsou:

Finanční flexibilita: Úvěry umožňují klientům získat potřebné finanční prostředky, když je potřebují, a to bez ohledu na to, zda disponují vlastními finančními prostředky.

Realizace projektů: Úvěry umožňují klientům realizovat nákladné projekty, jako je například stavba domu, nákup automobilu nebo podnikání, když nemají dostatečné finanční prostředky.

Možnost zlepšit finanční situaci: Úvěry mohou klientům pomoci zlepšit finanční situaci tím, že jim umožní konsolidovat stávající dluhy nebo využít finanční prostředky k rozvoji podnikání.

Mohou umožnit výrobcům nebo obchodníkům zvýšit objemy jejich obchodů, a zároveň posílit jejich konkurenceschopnost tím, že jejich obchodním partnerům nabídnou delší lhůty splatnosti ceny za dodávané výrobky a služby a do doby zaplacení za realizované obchody s prodlouženou dobou splatnosti vykryjí dočasný nedostatek finančních prostředků (zlepší cash flow).

Mezi **nevýhody**, které úvěry mohou poskytovat, patří:

Vysoké úrokové sazby: Některé úvěry mohou mít vysoké úrokové sazby, což může zvýšit náklady na splácení a zhoršit finanční situaci klienta.

Závazky: Splácení úvěru znamená pro klienta další finanční závazek v podobě nutného placení ceny za poskytnutý úvěr (úrok), který může snížit jeho finanční flexibilitu a zhoršit jeho finanční situaci.

3.9 Vzájemné vlivy a provázanost HDP a objemu poskytnutých úvěrů

Hrubý domácí produkt (HDP) je hlavním ukazatelem ekonomického stavu země. Jedná se o měřítko celkového hospodářského výkonu země během určitého období (obvykle rok nebo kvartál). HDP zahrnuje hodnotu všech finálních produktů a služeb vyrobených na území dané země během daného období, včetně výroby průmyslu, služeb a zemědělství. HDP také zahrnuje vývoz země, ale nezahrnuje dovoz. Tyto informace mohou sloužit jako vodítko při rozhodování o fiskální politice, rozvoji infrastruktury a volbě investičních možností.

Za obecně uznávané pravidlo platí, že výše poskytnutých úvěrů a vývoj HDP (hrubého domácího produktu) jsou úzce propojené. Výše poskytnutých úvěrů má vliv na vývoj HDP, a naopak, vývoj HDP má vliv na výši poskytnutých úvěrů. (Lipovská, 2017)

Když se ekonomika rozvíjí a HDP roste, bývají firmy a jednotlivci ochotni vzít si větší úvěry na podnikání, koupí nemovitosti nebo jiné výdaje. Banky a další poskytovatelé úvěrů mají větší důvěru ve schopnost klientů splácet své závazky, a tak jsou ochotni poskytnout větší úvěry. Tím se stimuluje další růst HDP.

Na druhé straně, pokud HDP klesá, banky a poskytovatelé úvěrů mohou být opatrnější a ochotnější poskytnout méně úvěrů, což může mít negativní vliv na ekonomiku a dále snižovat HDP. (Lipovská, 2017, s. 98)

Praktická část práce se bude věnovat analýze konkrétních dat o vývoji HDP v rozhodném období a analýze dat o objemech poskytnutých úvěrů v rozhodném období s cílem zjistit, zda se výše uvedené obecné zákonitosti potvrdily v konkrétních ukazatelích zjištěných z dat Českého statistického úřadu, zpráv ČNB o výkonu dohledu nad finančním trhem a z výročních zpráv vybraných komerčních bank.

3.10 Inflace

Inflace je míra růstu průměrných cen v ekonomice. Měří se jako změna hodnoty indexu spotřebitelských cen (nebo někdy jiných makroekonomických ukazatelů), který zahrnuje ceny konkrétního souboru zboží a služeb. (Klaus, 2022)

Inflace má nepochybně vliv i na podmínky poskytování úvěrů, a to konkrétně na výši úrokových sazeb. Jedním z hlavních faktorů ovlivňující inflaci je hospodářská politika centrálních bank. Centrální banky obvykle zvyšují úrokové sazby, pokud je inflace vysoká, aby omezily spotřebu a podporovaly stabilní cenovou hladinu. Tento proces se nazývá „úrokovou regulací“ a má za cíl udržovat hospodářskou stabilitu a snižovat riziko inflace. Na druhé straně, pokud je inflace nízká, centrální banky mohou snižovat úrokové sazby, aby podpořily ekonomický růst a zlepšily dostupnost úvěrů. (Lipovská, 2017, s.127-131, Doubková, 2016, s. 27)

Praktická část této práce se bude zabývat analýzou závislosti vývoje úrokových sazeb reálně poskytnutých úvěrů na vývoji inflace v rozhodném období.

3.11 Repo sazba, její vliv na úroky úvěrů a definice České národní banky, jako hlavního regulátoru finančních služeb při poskytování úvěrů

Repo sazba (Repurchase rate) je úroková sazba, kterou centrální banka nastavuje pro operace repurchase. Tyto operace se využívají ke krátkodobému zásobování peněžního trhu likviditou. Jednoduše řečeno, Repo sazba je úrokovou sazbou, za kterou si komerční banky půjčují finanční prostředky od centrální banky a vyjadřuje tedy “cenu peněz“ pro jednotlivé komerční banky. Banky si v těchto operacích od centrální banky půjčují peníze na krátkou dobu a zároveň centrální bance poskytují jako záruku cenné papíry, které si později odkoupí zpět.

Repo sazba má významný vliv na úrokové sazby na finančním trhu, protože banky se často obracejí na centrální banku jako první, když potřebují získat likviditu. Pokud centrální banka zvýší Repo sazbu, zdraží se pro banky půjčování peněz a tyto banky budou nuceny zvýšit úrokové sazby na svých úvěrech. To má za následek zdražení úvěrů a může mít vliv na ekonomický růst a inflaci.

Na druhé straně, pokud centrální banka sníží Repo sazbu, levnější peníze mohou podpořit ekonomický růst, ale zároveň mohou vést k inflaci.

Postavení České národní banky a její pravomoce jsou stanoveny zákonem č.6/1993 Sb. ve znění prepisů pozdějších o České národní bance. Ustanovení §1 citovaného zákona definuje Českou národní banku jako ústřední banku České republiky, která vykonává dohled nad finančním trhem. (Zákon č.6/1993 Sb. ve znění předpisů pozdějších)

Podle §9 citovaného zákona jsou ČNB, její bankovní rada i každý člen její bankovní rady zcela nezávislí na všech státních orgánech a při výkonu svých pravomocí nesmí vyžadovat, ani přijímat jakékoliv pokyny od kteréhokoliv z orgánů ČR i orgánů a institucí jiných subjektů EU, vlád členských států EU, nebo jiného subjektu.

Pravomoc ČNB ke stanovování výše základní úrokové sazby (Repo sazby) pak vyplývá z §23 citovaného zákona. (Česká národní banka, 2022)

Praktická část této práce se bude zabývat analýzou závislosti vývoje úrokových sazeb reálně poskytnutých úvěrů na vývoji Repo sazby v rozhodném období.

4 Vlastní práce

Praktická část této práce spočívá v získání konkrétních dat z tzv. otevřených zdrojů, zejména ze zveřejněných dat Českého statistického úřadu, České národní banky, výročních zpráv čtyř vybraných komerčních bank a Národní rozvojové banky. Následně budou hledány souvislosti a vzájemné vazby mezi takto získanými daty s cílem nalézt jejich provázanost na výši objemu reálně poskytnutých úvěrů ve sledovaném období let 2019-2022.

4.1 Vývoj Inflace v letech 2019-2022

Inflace v České republice v letech 2019 až 2021 byla celkově nízká a udržovala se v rozmezí 1,5 % až 2,5 %. Tyto úrovně inflace jsou považovány za stabilní a příznivé pro hospodářský růst.

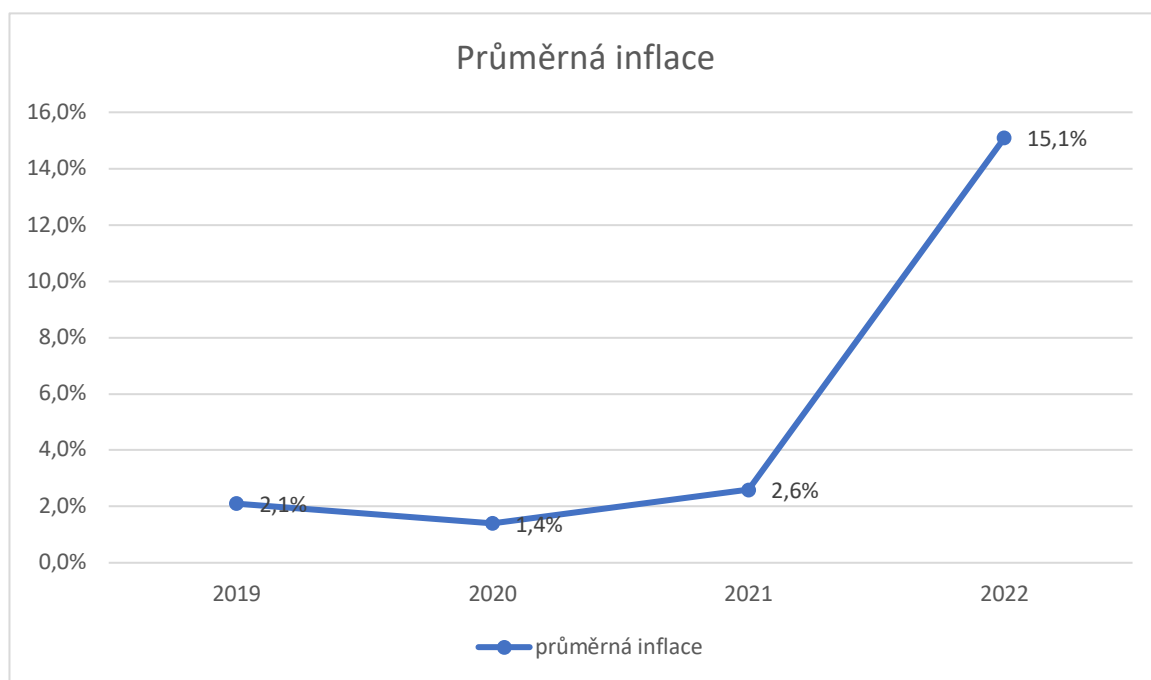
V roce 2019 se inflace pohybovala kolem 2 % a v roce 2020 kvůli ekonomickým dopadům pandemie COVID-19 klesla na 1,5 %. Po pandemických omezeních (zejména znovuotevření maloobchodu) se však v roce 2021 začala zvyšovat a dosáhla až 2,5 %.

Inflace v České republice byla ovlivňována řadou faktorů, jako jsou ceny potravin a energií, měnová politika a ekonomická aktivita.

V roce 2022 začala míra inflace zásadním způsobem růst zejména v souvislosti s válkou na Ukrajině a s tím související energetickou a surovinovou krizí. Dalším důvodem byly nepochybně i důsledky pandemie COVID-19, která v řadě oblastí způsobila narušení výrobně obchodních řetězců a odběratelsko-dodavatelských vztahů. Podstatnou příčinou, která citelně také přispěla k růstu inflace bylo zásadní zvýšení ceny mezinárodní přepravy, a to zejména lodní přepravy z asijských zemí, která byla podstatným způsobem ochromena právě v důsledku pandemie COVID-19. K 31. 12. 2022 pak meziroční inflace dosáhla hodnoty 15,1 %, což znamenalo nárůst meziroční inflace oproti roku 2021 o 12,5 %. I přes snahu ČNB přibrzdit růst inflace intervencemi na devizovém trhu ve prospěch koruny prodejem devizových rezerv a posilováním koruny vůči euru, přispěla k růstu inflace nepochybně i skutečnost, že české domácnosti v průběhu pandemie COVID-19 kumulovaly své úspory, které v rámci roku 2022 začali postupně rozpouštět na domácím maloobchodním trhu.

V následujícím grafu je vývoj inflace názorně zobrazen v rozhodném období a transparentně ukazuje inflační klid v letech 2019 až 2021 a následnou dynamiku nárůstu inflace od konce roku 2021 a v průběhu celého roku 2022.

Graf č.1- Průměrná inflace v letech 2019-2022

Zdroj: vlastní zpracování, čerpáno z dat ČSU

4.2 Vývoj HDP v letech 2019-2022

Vývoj hrubého domácího produktu (HDP) v České republice v letech 2019 až 2022 prošel značnými výkyvy a byl ovlivněn několika faktory.

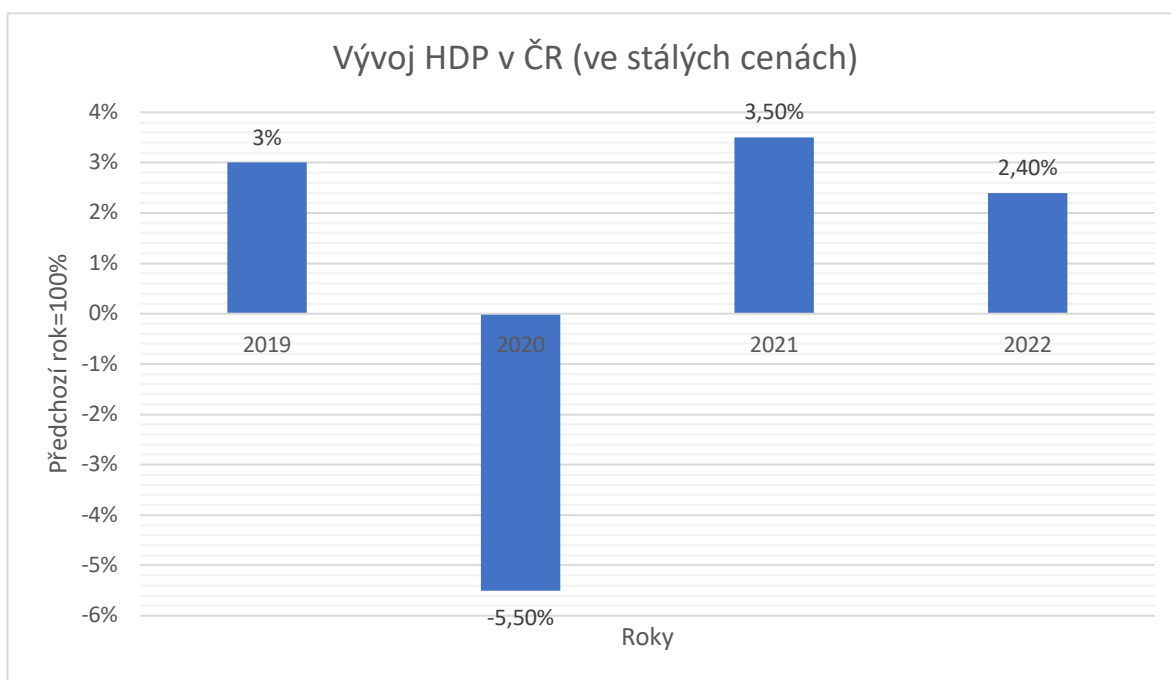
V roce 2019 došlo k solidnímu růstu HDP o 3,6 %, což bylo způsobeno silnou domácí poptávkou a růstem exportu. Tyto faktory podpořily hospodářský růst v této zemi.

V roce 2020 ovšem došlo k významnému poklesu HDP v důsledku pandemie COVID-19, kdy se hospodářství České republiky, stejně jako hospodářství většiny světa, potýkalo s významnými omezeními a oslabením ekonomiky. HDP v roce 2020 klesl o 4,7 %. V roce 2021 se hospodářství začalo opět zotavovat a HDP se zvýšil o 4,5 %. Tento růst byl způsoben především rostoucí poptávkou po službách, které byly v minulosti omezeny kvůli pandemii.

V roce 2022 HDP v České republice dále rostl, i když méně dynamicky než v roce 2021.

Následující graf názorně zobrazuje vývoj hrubého domácího produktu ve sledovaném období 2019 až 2022, vycházející z dat Českého statistického úřadu a České národní banky.

Graf č.2- Vývoj HDP v ČR, ve stálých cenách

Vlastní graf, zdroj dat-ČSÚ a ČNB

<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-hrubeho-domaciho-produktu-v-cr-ve-stalych-cenach>

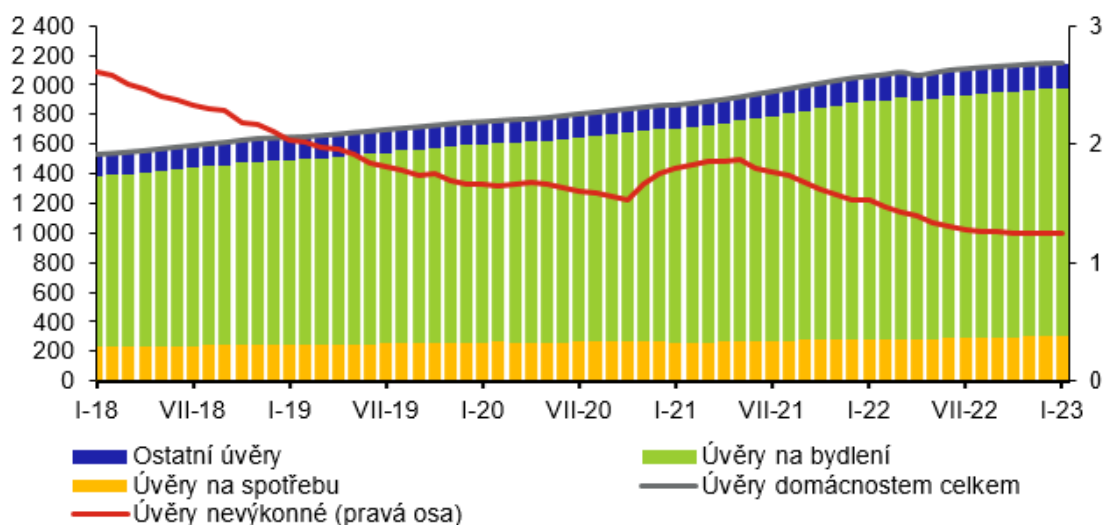
<https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/komentare-cnb-ke-zverejnenym-statistickym-udajum-o-inflaci-a-hdp/Hruby-domaci-produkt-ve-4.-ctvrtleti-2022-mime-pod-prognozou-CNB/>

4.3 Vývoj objemu poskytnutých úvěrů v letech 2019 až 2022

Z dat získaných z otevřených zdrojů České národní banky a České národní asociace vyplývá, že v průběhu let 2019 až 2022 kontinuálně rostl objem poskytovaných úvěrů podnikatelským subjektům i domácnostem, s tím, že jedinou výjimkou byl hypoteční trh, který zaznamenal výrazný nárůst poskytnutých hypotečních úvěrů v roce 2021, avšak v roce 2022 zaznamenal hypoteční trh výrazný pád a objem poskytnutých hypotečních úvěrů vykázal zásadní propad.

V níže uvedených tabulkách je graficky vyjádřen objem poskytnutých úvěrů zvláště rezidentským domácnostem (úvěry poskytnuté k nepodnikatelským účelům), zvláště poskytnuté podnikatelským subjektům a zvláště objem poskytnutých hypotečních úvěrů.

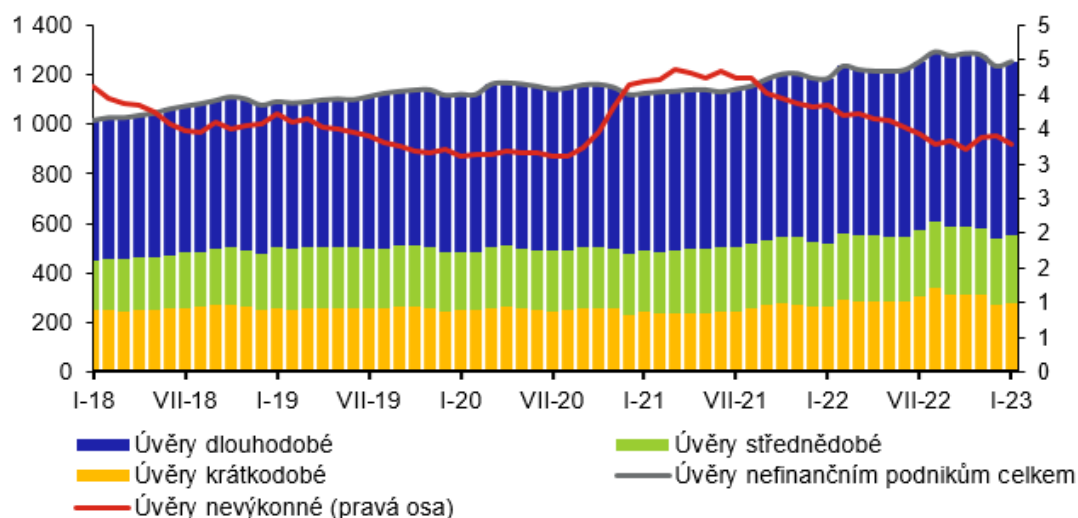
Graf 3-Úvěry rezidentským domácnostem podle účelu (mld. Kč) a podíl nevýkonných úvěrů (%)

Zdroj: Česká národní banka

https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/bankovni-statistika/bankovni-statistika/

Graf 4-Úvěry rezidentským nefinančním podnikům podle původní doby splatnosti (mld. Kč) a podíl nevýkonných úvěrů (%)

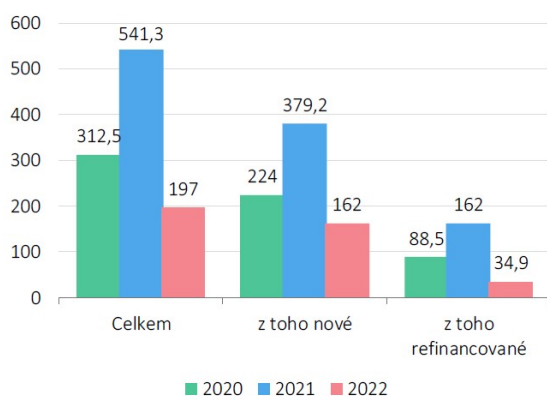

Zdroj: Česká národní banka

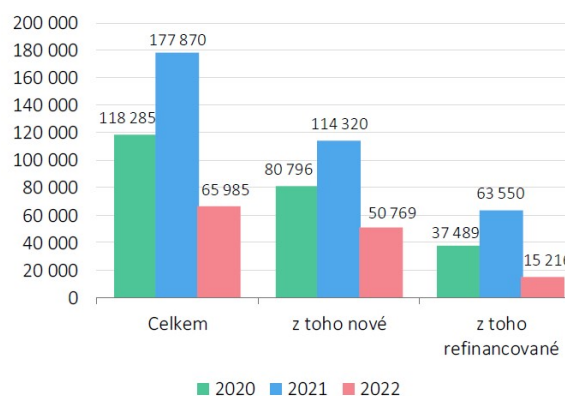
https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/bankovni-statistika/bankovni-statistika/

Graf 5-Celoroční objem a počet poskytnutých hypoték v letech 2020-2022

Objem poskytnutých hypoték (mld. Kč)

Počet poskytnutých hypoték

Pramen: ČBA Hypomonitor

Zdroj: Česká bankovní asociace

<https://cbaonline.cz/cba-hypomonitor-leden-2023>

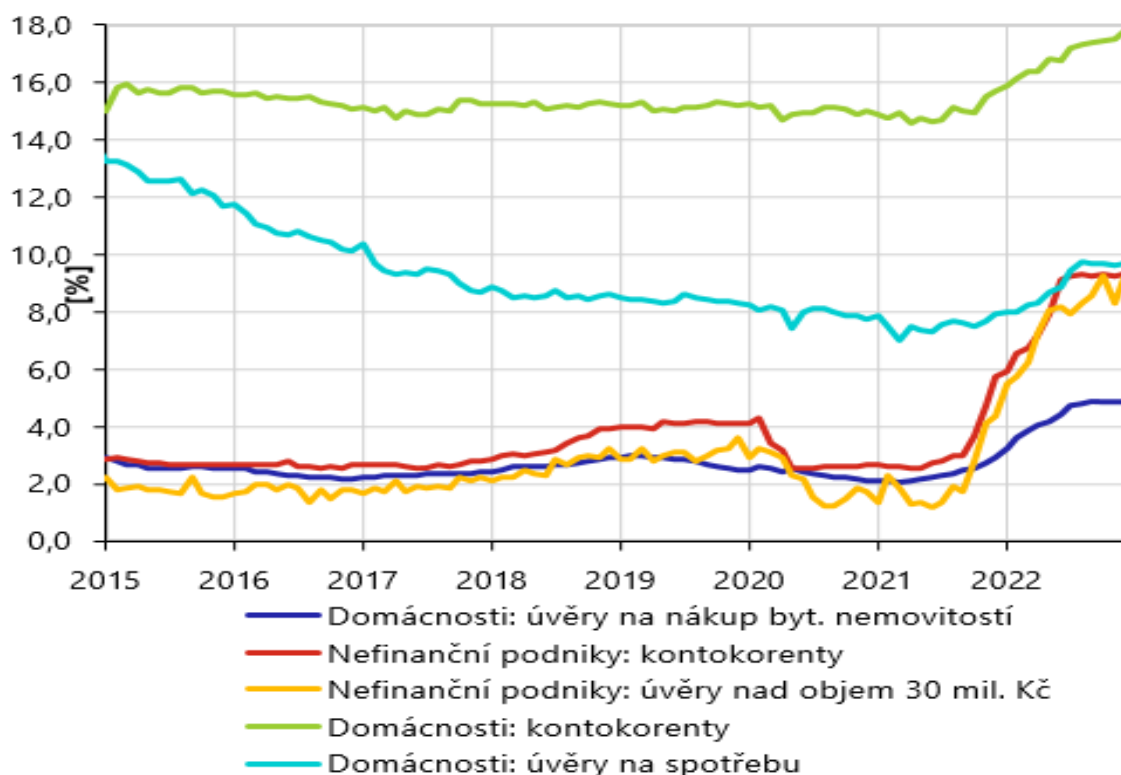
4.4 Vývoj úrokových sazeb

V období let 2019 a 2020 se úrokové sazby poskytovaných úvěrů držely v zásadě na stejných hodnotách, nebo i mírně klesaly, což nepochybně zvyšovalo dostupnost

získávání úvěrů všech druhů. V roce 2021 spadly úrokové sazby poskytovaných úvěrů na nejnižší hodnoty za několik předchozích let, avšak od druhé poloviny roku 2021 začaly úrokové sazby u všech poskytovaných úvěrů růst a koncem roku 2022 dosáhly svého maxima. Například u hypotečních úvěrů dosáhla běžná nabídková úroková sazba 6,25 % při fixaci do jednoho roku a 5,61 % s fixací nad 10let.

V níže zobrazeném grafu je názorně uveden vývoj průměrných úrokových sazeb u nově poskytovaných úvěrů v daném období.

Graf č.6-Průměrné úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých bankami rezidentům v ČR

(zdroj: cnb.cz)

https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/harm_stat_data/komentar-k-urokovym-sazbam-menovych-financnich-instituci/index.html

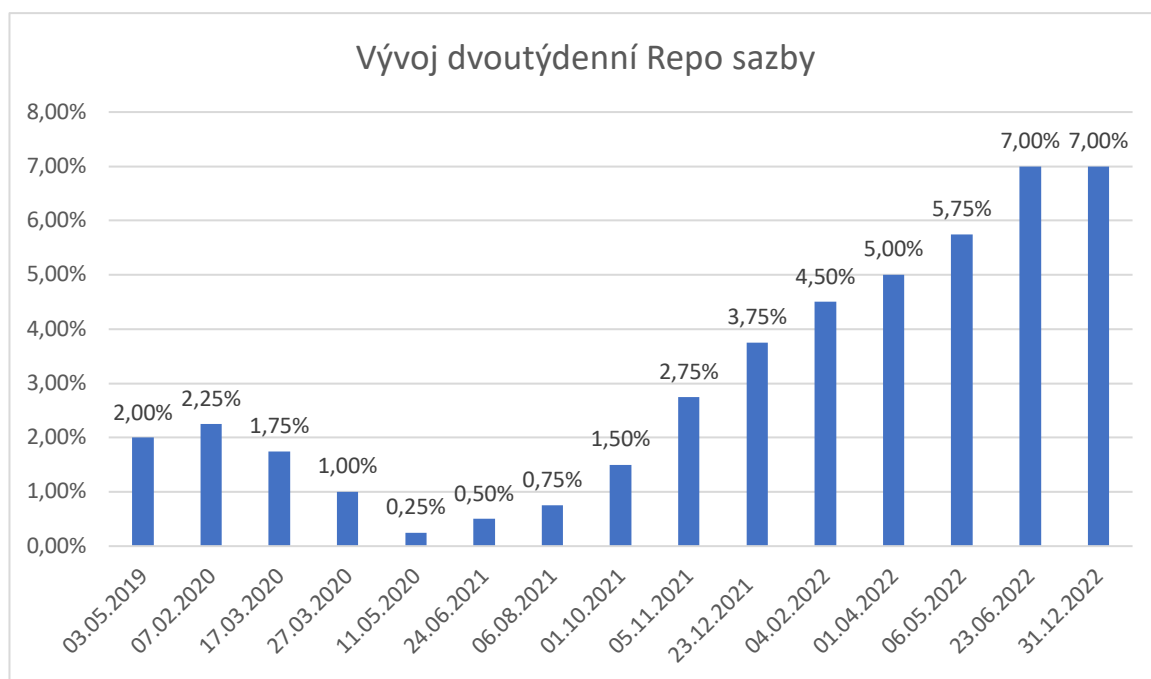
4.5 Vývoj Repo sazby v rozmezí let 2019-2022

V letech 2019 až 2022 se Repo sazba v České republice pohybovala v rozmezí 0,25 % až 7 %. Tyto údaje jsou založeny na pravidelných aktualizacích České národní banky.

V roce 2022 došlo k razantnímu zvýšení Repo sazby, kdy bankovní rada ČNB odůvodnila tento svůj krok vývojem inflace a rostoucím inflačním očekáváním a výrazné zvýšení Repo sazby mělo být hlavním nástrojem ČNB pro zbrzdění inflační spirály.

Níže uvedený graf zobrazuje vývoj Repo sazby ve sledovaném období let 2019 až 2022 a je z něj zřejmé, že Repo sazba dosáhla svého minima 0,25 % 11.5.2020 a od té doby až do 23.6.2022 kontinuálně rostla až na hodnotu 7 %, kde se její růst zastavil a na této hodnotě (7 %) Repo sazba stagnovala až do 31.12. 2022.

Graf 7- Vývoj dvoutýdenní Repo sazby 2019-2022

(vlastní zpracování-dle údajů ČNB)

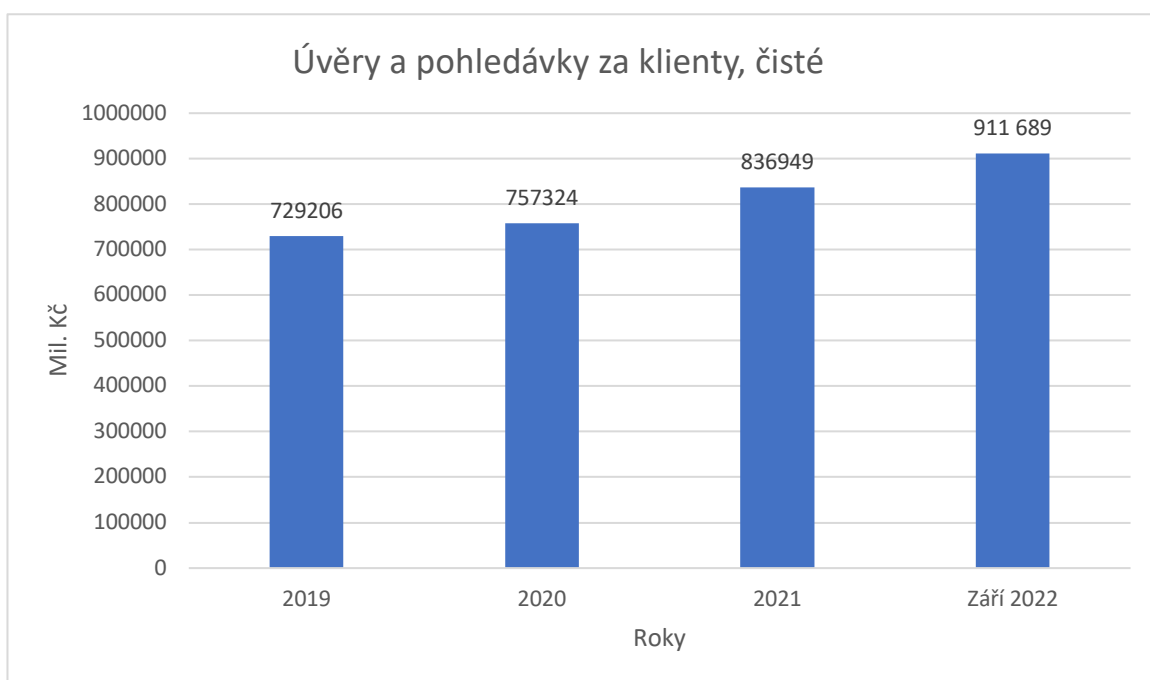
<https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Jak-se-vyvijela-dvoutydeni-repo-sazba-CNB/>

4.6 Objemy poskytnutých úvěrů čtyřmi vybranými komerčními bankami v letech 2019-2022

Z níže uvedených grafů vyplývá, že v letech 2019 až 2022 u čtyřech vybraných komerčních bank kontinuálně rostl celkový objem poskytnutých úvěrů. S ohledem na datum zpracování této práce (březen 2023), nejsou však v těchto grafech zobrazena konečná data objemu poskytnutých úvěrů v celém kalendářním roce 2022, neboť jednotlivé komerční banky do dne odevzdání této práce nezveřejnily své kompletní výroční zprávy za rok 2022.

4.6.1 Česká spořitelna

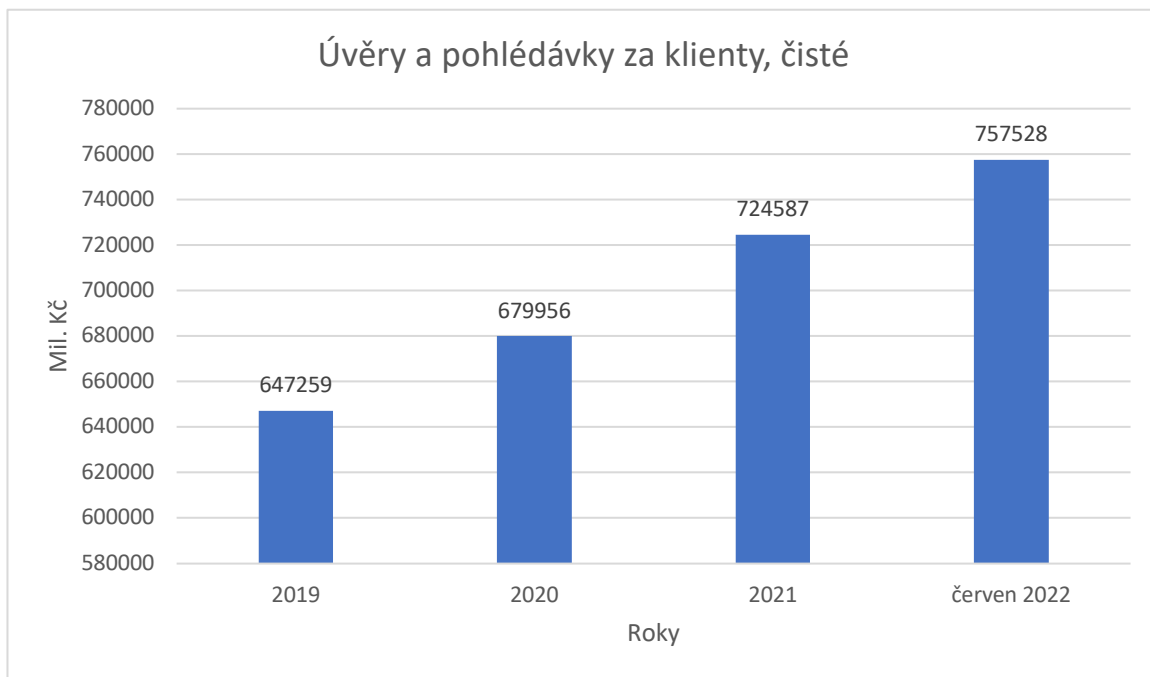
Graf 8- Objem poskytnutých úvěrů, Česká spořitelna

Vlastní graf- data z výroční zprávy ČS

4.6.2 Komerční banka

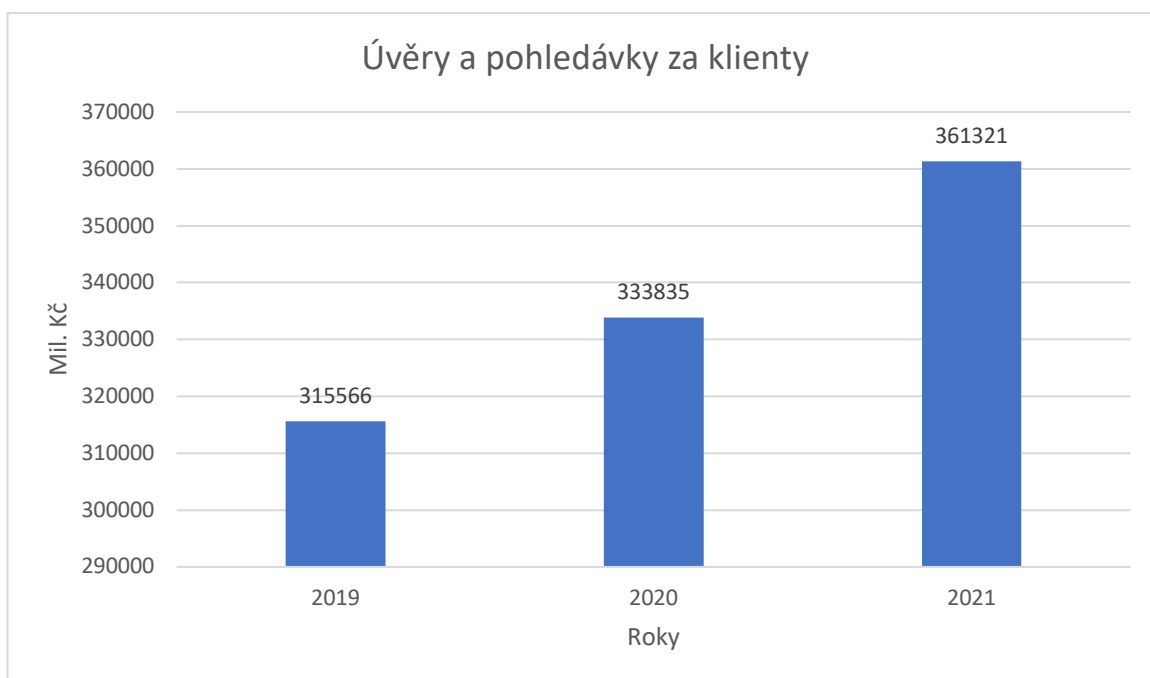
Graf 9- Objem poskytnutých úvěrů, Komerční banka

Vlastní zpracování-data z výroční zprávy KB

4.6.3 ČSOB

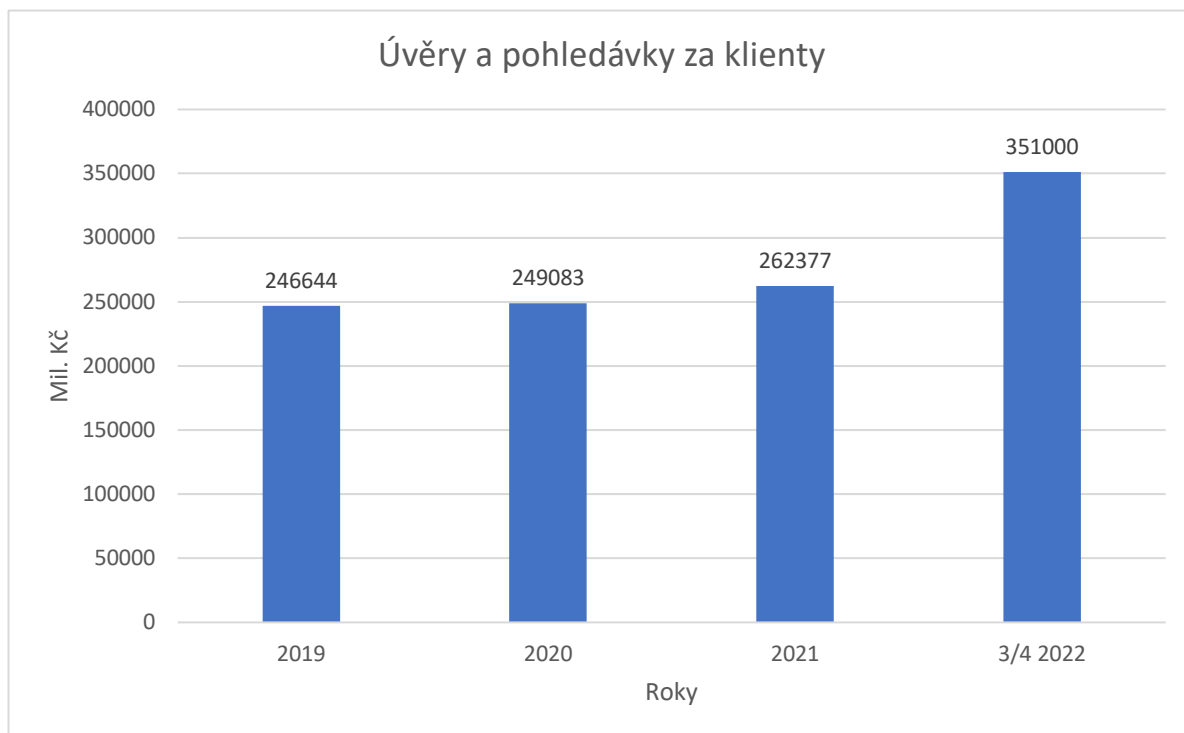
Graf 10- Objem poskytnutých úvěrů, ČSOB

Vlastní zpracování-data z výroční zprávy ČSOB

4.6.4 Raiffeisenbank

Graf 11- Objem poskytnutých úvěrů, Raiffeisenbank

Vlastní zpracování-data z výroční zprávy RB

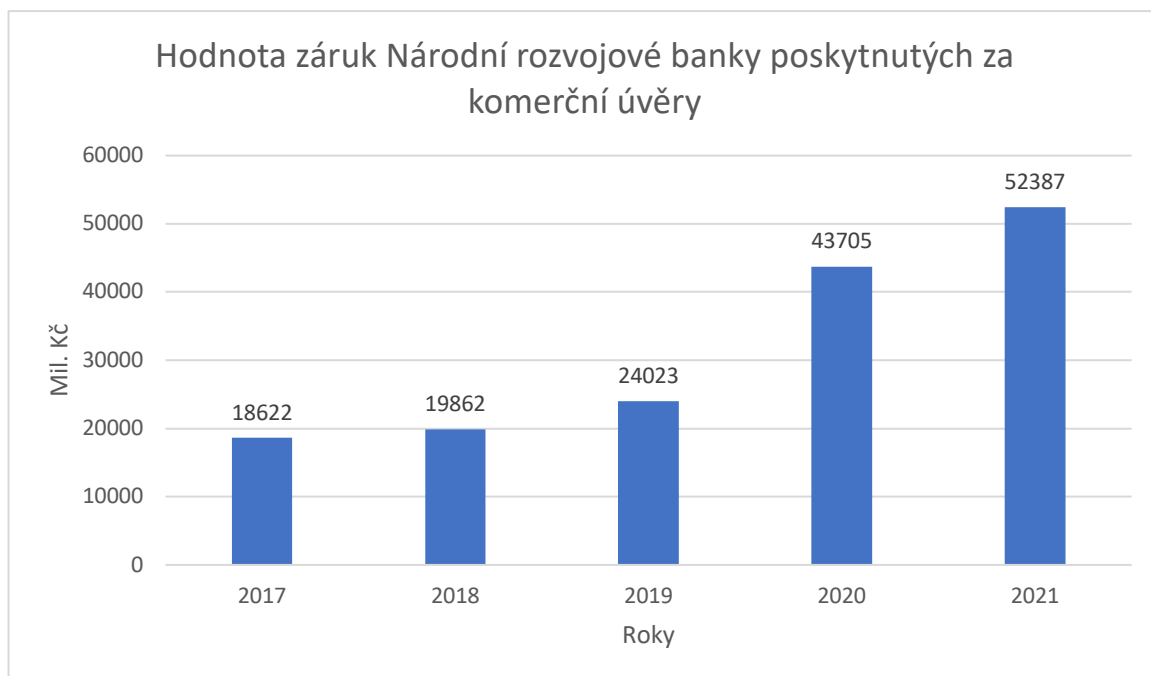
Z výše uvedených grafů lze transparentně vyčíst, že objem poskytnutých úvěrů v období 2019 až 2022 u jednotlivých vybraných komerčních bank kontinuálně rostl, což koresponduje i se souhrnnými údaji o objemu poskytnutých úvěrů na území ČR zveřejněnými Českou národní bankou viz grafy 3 a 4 uvedené výše.

4.7 Poskytnuté záruky Národní rozvojovou bankou v rámci programu COVID II a COVID III

V průběhu let 2020 až 2021 získávání podnikatelských úvěrů výrazně podpořily podpůrné programy COVID II a COVID III, na základě kterých byl podnikatelským subjektům ulehčen přístup k získání úvěrů od komerčních bank, kdy v rámci těchto podpůrných programů poskytovala státní Českomoravská záruční a rozvojová banka (dnes Národní rozvojová banka) záruky za komerční úvěry. (Hospodářská komora České republiky)

Tyto dva podpůrné programy nepochybně ovlivnily celkový objem komerčními bankami poskytnutých úvěrů v letech 2020 a 2021 s tím, že na uvedeném grafu je názorně prezentováno, jak oproti dřívějším obdobím (2017-2018) vzrostl objem poskytnutých záruk Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou. Tento nárůst objemu poskytnutých záruk má transparentní souvislost právě s realizací podpůrných programů COVID II a COVID III.

Graf 12- Hodnoty záruk Národní rozvojové banky poskytnutých za komerční úvěry

Vlastní zpracování

Zdroj: Údaje převzaty z účetní závěrky Národní rozvojové banky za rok 2021

<https://www.nrb.cz/o-nas/povinne-uverejnovane-informace/veskere-informace-o-hospodareni-nasi-banky/>

5 Shrnutí výsledků praktické části práce a jejich vyhodnocení v závislosti na dosažení cílů této práce

Z dat získaných z Českého statistického úřadu, České národní banky, České bankovní asociace, čtyř vybraných komerčních bank a Národní rozvojové banky, která jsou prezentována v praktické části této práce, lze jejich vzájemným porovnáním dospět k následujícím závěrům:

Vliv pandemie COVID-19 na vývoj HDP:

Pandemie Covid-19, která se na území ČR rozvinula v první polovině roku 2020, přinesla výrazný pokles HDP v porovnání s předchozím obdobím roku 2019 i následujícím obdobím roku 2021 a pandemie Covid-19 měla tedy přímý důsledek-zásadní zpomalení fungování ekonomiky a snížení tvorby HDP.

Vliv pandemie COVID-19 na vývoj inflace:

Pandemie Covid-19 měla pouze mírný vliv na inflaci, když v hlavním covidovém roce 2020 došlo k nepatrnému snížení inflace oproti roční inflaci za rok 2019 (snížení roční inflace z 2,1 % na 1,4 %), a následně v prvním postcovidovém roce 2021 se meziroční inflace vrátila do běžné hodnoty 2,6 % a k výraznému růstu inflace došlo až v průběhu roku 2022 (meziroční inflace stoupla na 15,1 %). Tento inflační růst lze přičíst pouze z menší části pandemii Covid-19 (nakumulovaná odložená spotřeba za covidové období), avšak z větší části byl dramatický vzestup inflace způsoben energetickou krizí započatou v posledním čtvrtletí 2021, která se zásadním způsobem prohloubila v důsledku začátku války na Ukrajině v prvním čtvrtletí 2022 a na to navazující surovinovou krizí.

Souvislost výše repo sazby s inflací:

Vývoj repo sazby ve sledovaném období 2019 až 2022 v podstatě kopíroval vývoj inflace, což potvrzuje aplikaci regulačních nástrojů ČNB, která právě vyhlášením příslušné repo sazby reaguje kromě jiného na vývoj inflace ve snaze dlouhodobě dosáhnout jí stanoveného inflačního cíle (roční inflace 2 %).

Závislost výše úrokových sazeb poskytovaných úvěrů na výši repo sazby:

Úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých v rozhodném období bankami rezidentům v ČR svým vývojem v zásadě kopírovaly vývoj repo sazby vyhlášené ČNB v rozhodném období.

Úrokové sazby a inflace:

Vývoj výše úrokových sazeb poskytnutých úvěrů v rozhodném období měl v zásadě stejné tendence, jako vývoj inflace v rozhodném období.

Objem poskytovaných úvěrů a HDP:

Nehledě na nepříznivý ekonomický vývoj, který byl v roce 2020 jednoznačně způsoben “zpomalením ekonomiky“ v důsledku pandemie Covid-19, které se v tomto roce projevilo propadem HDP (vyplývá z dat ČNB), že v letech 2019 až 2021 docházelo ke kontinuálnímu růstu celkového objemu poskytovaných úvěrů, a s tímto závěrem korespondují i data o poskytnutých objemech úvěrů čtyřmi vybranými komerčními bankami. K propadu objemu poskytovaných úvěrů pak došlo až v roce 2022, a to navíc pouze u některých segmentů úvěrového trhu-zejména u hypotečních úvěrů, což však bylo způsobeno výrazným nárůstem “ceny hypoték“ (úroků z hypotečního úvěru) na straně jedné a zároveň stagnace vysokých cen nemovitostí na straně druhé. Nárůst výše úroků v roce 2022 u nově poskytovaných úvěrů však nebyl z podstatnější části důsledkem pandemie Covid-19, ale důsledkem zvýšení cen energií koncem roku 2021 a následně v souvislosti se zahájením války na Ukrajině důsledkem dalšího zvýšení energií a vzniklou materiálovou krizí.

Ingerence státu:

Negativní dopad pandemie Covid-19 na celkový objem poskytnutých úvěrů v rozhodném období byl výrazným způsobem snížen poskytnutými zárukami Národní rozvojové banky (dříve Českomoravské záruční a rozvojové banky) za komerční úvěry v rámci podpůrných programů COVID II a COVID III.

6 Závěr

V rámci teoretické části této práce se její autor zabýval definováním základních pojmů a obecných ekonomických zákonitostí souvisejících s problematikou poskytování úvěrů a podmínkami pro jejich poskytování (výše úrokových sazeb, vlivy, které mají dopad na výši úroků apod.)

Porovnáním a analýzou ekonomických dat a ukazatelů prezentovaných v praktické části této práce bylo dosaženo vytčených cílů. Byl analyzován vývoj úvěrových obchodů v období let 2019 až 2022, nalezeny souvislosti mezi vnitřními a vnějšími vlivy ovlivňující vývoj ekonomiky na straně jedné a úvěrovými podmínkami a objemem reálně poskytnutých úvěrů na straně druhé.

V závěru této práce pak autor vysvětluje své úvahy pro futuro s návrhy na budoucí ekonomická opatření, která by měla mít pozitivní dopad na zlepšení úvěrových podmínek a zpřístupnění úvěrů širšímu okruhu podnikajících i nepodnikajících subjektů. Konkrétní výsledky této práce, kterých bylo dosaženo analýzou získaných dat lze shrnout do třech základních bodů:

- **Nepotvrdilo se** obecné pravidlo, že pokles HDP přináší i pokles objemu reálně poskytnutých úvěrů, a že naopak růst HDP způsobuje zvýšení objemu reálně poskytnutých úvěrů. Z výsledků praktické části této práce je zřejmé, že vývoj reálně poskytovaných úvěrů let 2019 až 2022 nekopíroval křivku vývoje HDP, který v roce 2021 zaznamenal výrazný pokles, avšak objem reálně poskytnutých úvěrů v roce 2021 pokračoval ve své rostoucí tendenci. Tuto skutečnost roku 2021 lze s největší pravděpodobností připsat intervenčním zásahům státu, který pomocí programů COVID II a COVID III podpořil úvěrovou aktivitu podnikajících subjektů, a zároveň bank, když prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky poskytl příjemcům úvěrových prostředků záruky za poskytované úvěry a těmito mimořádnými opatřeními tak zvýšil bonitu příjemců úvěrů v rámci realizace záručních programů COVID II a COVID III.
- **Potvrdilo se** obecné pravidlo, že výše inflace má přímý vliv na výši úroků reálně poskytovaných úvěrů, když v daném období let 2019 až 2022 křivka vývoje inflace v podstatě kopírovala křivku vývoje úrokových sazeb reálně poskytnutých úvěrů.
- **Potvrdilo se** obecné pravidlo, že vývoj úrokových sazeb reálně poskytovaných úvěrů je přímo závislý na vývoji Repo sazby vyhlášené ČNB, když ve

sledovaném období let 2019 až 2022 křivka vývoje výše úroků reálně poskytnutých úvěrů v podstatě kopírovala křivku výše Repo sazby vyhlášené ČNB v daném období.

Pro futuro: Jedním z výsledků praktické části této práce je zjištění, že státní ingerence do ekonomického vývoje hospodářství formou záručních programů COVID II a COVID III přinesla své ovoce, a právě díky těmto opatřením státu na podporu subjektů poptávajících úvěry byla i v období ekonomické stagnace a poklesu HDP udržena zvyšující se tendence objemu nově poskytovaných úvěrů souvisejících s podnikatelskou aktivitou (investiční úvěry, provozní úvěry atd.). Tato podpůrná opatření pak měla i nepochybně vliv na udržení zaměstnanosti v jednotlivých odvětví národního hospodářství, což zprostředkovaně podpořilo i spotřebu občanů (zaměstnanců) a tato spotřeba pak zpětně měla pozitivní vliv na objem realizované výroby, obchodu a služeb. Tato bezprecedentní podpora státu formou záručních covidových programů se tedy ukázala být účinným nástrojem na udržení chodu ekonomiky v krizovém období, kdy jsou jinak obecně platné ekonomické zákonitosti negativně ovlivňovány mimořádnými faktory, jako byla pandemie COVID-19 a energetická a surovinová krize způsobená do značné míry válkou na Ukrajině. Tyto získané zkušenosti by bylo vhodné proto využít i do budoucna a na úspěšné záruční programy COVID II a COVID III navázat dalšími obdobnými opatřeními státu, respektive navazujícími podpůrnými programy.

Dalším z výsledků praktické části práce je potvrzení obecného principu, že výše inflace má vždy vliv na výši úrokových sazeb, když růst inflace je zbrzděn zvyšováním repo sazby, která je jedním ze základních nástrojů ČNB pro usměrňování negativního vývoje inflace. Ve sledovaném období pak byl jednoznačně razantní růst inflace důsledkem energetické a surovinové krize, která měla svůj hlavní původ ve zcela mimořádné mezinárodní situaci, kdy 24. února 2022 byla zahájena nevyhlášená válka Ruské federace proti Ukrajině. Tento konflikt způsobil v podstatě ze dne na den paniku na světových trzích s energií a některými základními surovinami, potřebnými nejen pro energetiku, ale i pro další výrobu. V důsledku následného faktického omezení dodávek plynu, ropy a některých základních výrobních surovin z Ruské federace do Evropy, došlo k raketovému nárůstu ceny energetických surovin a energie jako takové. Teprve po řadě měsíců od vzniku této situace přistoupil stát k naprosto mimořádným opatřením spočívajícím v tzv. zastropování cen energií a ve snaze zastavit, nebo alespoň zmírnit progresi inflace, zasáhl stát tímto způsobem do volné tvorby cen a "svobody trhu". I když zůstává otázkou, zda tato státní

regulace trhu je legitimní a neodporuje základním principům právního státu, stalo se zastropování cen energií pravděpodobně nejúčinnějším prostředkem v boji proti rostoucí inflaci. Po přezkoumání ústavnosti těchto opatření se jeví jako vhodné pokračovat v obdobných regulacích cenotvorby nejen u energií, ale i u některých základních komodit, jako jsou např. pohonné hmoty apod., s cílem dosáhnout stability ekonomiky a tím přispět k jejímu následnému oživení. To by pochopitelně mělo do budoucna vliv i na zvýhodnění stávajících podmínek pro nově poskytované úvěry podnikatelům i spotřebitelům, snižování jejich úrokových sazeb a tím s velkou pravděpodobností i na další růst objemu reálně poskytnutých úvěrů.

7 Seznam použitých zdrojů

Seznam literárních zdrojů

ČERVENKA, Miroslav, Dagmar IRCINGOVÁ a Miroslav ŠKVÁRA. *Spotřebitelské úvěry*. 1. Praha: Ing. Miroslav Škvára, 2017. ISBN 978-80-904823-4-0.

DOUBKOVÁ, Anna a Karel TOMEK. *Finanční gramotnost pro každého*. Stařeč: INFRA, 2016. ISBN 978-80-86666-64-8.

DVOŘÁK, Petr, 2005. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde. 681 s. Vysokoškolská učebnice (Linde). ISBN 80-7201-515-x.

POLOUČEK, Stanislav, 2013. *Bankovníctví*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. 480 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-491-9.

POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha: Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-152-9.

LOCHMANNOVÁ, Alena. *Bankovníctví: základy bankovníctví*. Prostějov: Computer Media, 2018. ISBN 978-80-7402-305-7.

PAVELKA, František, Dagmar BARDOVÁ a Radka OPLTOVÁ. *Úvěrové obchody*. Praha: Bankovní institut, 2001, 279 s. ISBN 80-7265-037-8.

LIPOVSKÁ, Hana. *Moderní ekonomie: jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada, 2017, 252 s. ISBN 978-80-271-0120-7.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.

REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3. Praha: Management Press, 2011, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

KLAUS, Václav. *Návrat inflace: kluzká cesta bezstarostného zadlužování*. Praha: Institut Václava Klause, 2022, 77 s. ISBN 978-80-7542-080-0.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb. ve znění předpisů pozdějších, Občanský zákoník

Zákon č. 257/2016 Sb. ve znění předpisů pozdějších o Spotřebitelském úvěru

Zákon č. 40/2009 Sb. ve znění předpisů pozdějších Trestní zákoník

Zákona o bankách č. 21/1992 Sb. ve znění předpisů pozdějších

Zákon č.6/1993 Sb. ve znění předpisů pozdějších o České národní bance

Internetové zdroje

Hospodářská komora České republiky: Záruční program COVID II [online]. Praha.

Dostupné také z: <https://www.komora.cz/zarucni-program-covid-ii/>

Britannica: Money. *Britannica* [online]. 2023. Dostupné z:

<https://www.britannica.com/topic/money>

Finance.cz: Jak banka rozhodne, jestli vám dá, nebo nedá půjčku? [online]. 2018 [cit.

2023-03-06]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/208678-bonita-klienta-jak-a-proc-ji-banky-zjistuji/>

ALTLIFT: Peníze a co jim předcházelo [online]. 2020 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z:

<https://www.altlift.cz/penize-a-co-jim-predchazelo/>

Národní Rozvojová Banka: COVID III poběží až do června 2021 a bude ho možné využít i na investice [online]. Dostupné také z: <https://www.nrb.cz/covid-iii-pobezi-az-do-cervna-2021-a-bude-ho-mozne-vyuzit-i-na-investice/>

Moneta Money Bank: slovník pojmů [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z:

<https://www.moneta.cz/slovník-pojmu>

Česká národní banka: Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem [online]. [cit. 2023-

02-11]. Dostupné z: [https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financi-trh/.galleries/souhrne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2021_cz.pdf?fbclid=IwAR2v-](https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financi-trh/.galleries/souhrne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2021_cz.pdf?fbclid=IwAR2v-vxyew95bWQZeSskRHDJtSjmdt1MLjliL24ZOz1o2wLBbacM10wFbh8)

[vxyew95bWQZeSskRHDJtSjmdt1MLjliL24ZOz1o2wLBbacM10wFbh8](https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financi-trh/.galleries/souhrne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2021_cz.pdf?fbclid=IwAR2v-vxyew95bWQZeSskRHDJtSjmdt1MLjliL24ZOz1o2wLBbacM10wFbh8)

Český statistický úřad: Inflace, spotřebitelské ceny [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebiteleske_ceny

Česká národní banka: *Statistika odkladů splátek a úvěrů v programech COVID* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/souhrne-informace-fin-trhy/statistika-odkladu-splatek-a-uveru-v-programech-covid?fbclid=IwAR0MEyoWBAN7OD9HpOtaCZ3r9hIm58enQhXBPW3CTfja_CwxcLprLWAa88

Solus zájmové sdružení právnických osob [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/>

Echo24.cz [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/statistika/.galleries/menova_bankovni_stat/seznamy_mbs/seznam_mfi/CZ_MFI_CZ_verze.xls

Česká národní banka: *Komentář k úrokovým sazbám měnových finančních institucí* [online]. 2023 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/harm_stat_data/komentar-k-urokovym-sazbam-menovych-financnich-instituci/index.html

8 Seznam grafů

Graf č.1- Průměrná inflace v letech 2019-2022	29
Graf č.2- Vývoj HDP v ČR, ve stálých cenách	30
Graf 3-Úvěry rezidentským domácnostem podle účelu (mld. Kč) a podíl nevýkonných úvěrů (%).....	31
Graf 4-Úvěry rezidentským nefinančním podnikům podle původní doby splatnosti (mld. Kč) a podíl nevýkonných úvěrů (%)	32
Graf 5-Celoroční objem a počet poskytnutých hypoték v letech 2020-2022.....	32
Graf č.6-Průměrné úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých bankami rezidentům v ČR.....	33
Graf 7- Vývoj dvoutýdenní Repo sazby 2019-2022	34
Graf 9- Objem poskytnutých úvěrů, Česká spořitelna	35
Graf 10- Objem poskytnutých úvěrů, Komerční banka	36
Graf 11- Objem poskytnutých úvěrů, ČSOB	36
Graf 12- Objem poskytnutých úvěrů, Raiffeisenbank.....	37
Graf 13- Hodnoty záruk Národní rozvojové banky poskytnutých za komerční úvěry	38